

kirjaamo@energjavirasto.fi
Energjavirasto

Kuuleminen 1. suuntaviivoista sähkö- ja maakaasuverkkotoimintojen valvontamenetelmiksi valvontajaksoilla 6 ja 7 Dnro: 147/040300/2023

Turku Energia Sähköverkot Oy:n lausunto sähköverkkotoiminnan valvontatoiminnan suuntaviivoista

Kiitämme mahdollisuudesta lausua 6. ja 7. valvontajaksojen valvontamenetelmistä.

Yleisesti ottaen olemme varsin tyytyväisiä nyt lausunnolla olevaan esitykseenne. Esityksessänne on huomioitu entistä paremmin verkonhaltijoiden toiveet. On kuitenkin muutamia, lähinnä verkko-omaisuuteen ja keskeytyskäsitteeseen liittyviä kohtia, joihin haluaisimme lausua ja esittää tarkennuksia.

Lausunnot liittyvät jakeluverkkotoimintaan. Lausunnossamme ei ole mitään salattavia tietoja

1. Yksikköhintojen inflaatiokorjaus valvontakauden alussa

Yksikköhintojen päivitys tehdään vuoden 2023 puolivälissä ja toimittajat päivittävät hintoihinsa inflaatiokorotusta viiveellä, jolloin kaikki hintojen korotukset eivät vielä näy tuolloin toimittajien hinnoissa, kun esimerkiksi työehtosopimusten palkankorotukset eivät vielä ole mukana hinnoittelussa. Vaikka inflaatio huomioidaan kohtuullisessa tuottoasteessa, jää osa jo vuoden 2023 inflaation vaikutuksesta viemättä yksikköhintoihin, kun toimittajien viive hinnankorotuksissa voi olla jopa yksi vuosi. Tämän vuoksi yksikköhintoihin pitäisi tehdä inflaatiokorjaus valvontajakson alkuketken 1.1.2024. Perimmäisenä ongelmana on liian alhainen lähtötaso, joka ei korjaannu valvontajakson kohtuullisentuoton inflaatiokorjauksilla.

2. Investointikannustimen hyötyleikkuri

Investointikannustimen hyötyleikkuri tulee poistaa tai rakentaa kokonaan uudelleen. Kaupunkiverkkoyhtiössä harvoin päästään hyötymään investointi kannustimesta olisikin kohtuutonta, jos näissä tapauksissa hyöty vielä leikattaisiin pois. Kannustimen pitäisi päinvastoin olla kaksisuuntainen ja huomioida verkkojen haastavimmat kohteet. Missään tapauksessa leikkuri ei saisi kohdistua yksittäiseen investointiin tai jopa yksikköön vaan pitäisi tarkastella kokonaisuutta.

3. Tasapoistojen inflaatiokorjaus

Verkon kehittämisen tarve yhteiskunnan kehittyessä on nopeampaa kuin ennakoitu. Tämä johtaa osittain myös korvausinvestointeihin. Lisäksi hintojen nousu vaikuttaa korvausinvestointien kustannustasoon. Kun yhteiskunnan kehitys

31.3.2023

asettaa myös verkolle uusia kehittämistarpeita, lisääntyy vieraan pääoman tarve näiden investointien rahoittamiseksi. Ehdotamme, että suuntaviivoissa esitettyä tasapoiston inflaatiokorjausta ei toteuteta, vaan tasapoistojen inflaatiokorjaus säilytetään ennallaan ja inflaatio huomioidaan kuluttajahintaindeksin mukaisesti. Tasapoistojen inflaatiokorjauksella säilytetään yhtiön kykyä tehdä korvaus investointeja voimakkaastikin muuttuvassa taloustilanteessa.

4. Valvontamallin parametrien päivittäminen valvontakauden aikana

Valvontamallin tärkeä periaate on ennustettavuus ja jatkuvuus. Tämän pohjalta toivomme, että valvontamallien parametrejä päivitetäisiin korkeintaan valvontajakson vaihtuessa eli neljän vuoden välein. Verkkoon tehtävien investointi pitoaika huomioiden olisi kohtuullista tietää edes tavoitteellinen tuottotaso.

5. Tehostamiskannustimen kehittäminen valvontakauden aikana

Tehostamiskannustimen ohjausvaikutukset eivät ole kaikilta osin olleet tavoitteiden mukaisia. Lisäksi tämä matemaattinen malli on monimutkainen, joka heikentää referenssitason ennustettavuutta verkkoyhtiön näkökulmasta. Näin ollen nykyisen mallin mukaista tehostamiskannustinta tulee soveltaa vain 2024 - 2027 ajan ja kannustinta tulee edelleen kehittää 2028 alkavalle jaksolle. Kehitystyössä on huomioitava, että palvelujen osto tulee lisääntymään tulevaisuudessa, kun omia resursseja ei ole aina tarkoituksenmukaista kasvattaa esimerkiksi kehitystyötä varten. Mallin tulisi myös huomioida asiakkaan kehittämistyöstä saama hyöty.

6. Tehostamiskannustimen tehostamistavoitteet

Kontrolloitavat operatiiviset kustannukset ovat viime vuosina olleet huomattavassa nousussa inflaation vuoksi, jolloin kustannusten pitäminen aiemmalla tasolla, vaatii jo itsessään huomattavaa tehostamista. Kustannuspainetta on edelleen ja toimittajat eivät ole vielä toteuttaneet kaikkia suunnittelemaansa kustannusten nousuun perustuvia hinnankorotuksia. Tämän vuoksi ehdotamme, että valvontajakson 2024 - 2027 aikana, sähköverkkotoimintojen yleiseksi tehostamistavoitteeksi tulee asettaa 0 %. Näin ollen verkkoyhtiöiden tulisi kuitenkin parantaa kustannustehokkuutta yhtiökohtaisten tehostamistavoitteiden vaatimusten mukaisesti ja yleisen kustannusnousun vaikutusten hillitsemiseksi. Samalla verkkoyhtiöillä on meneillään operatiivista kehitystyötä liittyen lämmityksen ja liikenteen sähköistymiseen sekä hajautettuun pientuotannon kasvuun, josta aiheutuu kontrolloitavia operatiivisia kustannuksia, ja edellytyksiä näille kehitystarpeille ei tulisi hidastaa. Tällä ehdotetulla mallilla hidastamme tai jopa vaarannamme vihreän siirtymän toteutumisen.

7. Poistoeron käsittely säilytettävä ennallaan

Poistoeron käsittelyn mahdollinen muutos vaikuttaa investointiedellytyksiin ja muutos heikentää valvontamallin ennustettavuutta aikaisempaan verrattuna, eikä jatkuvuuden periaate toteudu. Esitämme, että poistoeron käsittelytapa säilytettäisiin ennallaan.

8. Pitoajat

Kohdassa virasto ilmoittaa mahdollisuudesta kerätä jälkikäteen poistuneen verkon komponenttien ikätietoja. Käytännössä tietojen kerääminen jälkikäteen aiheuttaa tarpeetonta lisätyötä verkkoyhtiölle, sillä tiedot on jo poistettu verkkotietojärjestelmästä. Jollain yhtiöillä tietojen saaminen voi olla mahdotontakin.

Huomattavasti parempi mittari asian seuraamiseen on pitoajan saavuttaneen, mutta vielä käytössä olevan verkon määrä. Tällä mittarilla olisi sekin myönteinen ominaisuus, että se antaisi suuntaa onko viraston asettama pitoaikojen haarukan yläraja oikealla kohtaa. Mitä pidempään verkko voi kannustimien puolesta olla toimintavarmassa käytössä, sitä tehokkaammassa käytössä verkkoon aikoinaan tehdyt investoinnit ovat. Liian lyhyet pitoajan ylärajat ovat kansantaloudellisesti huonoja.

9. Verkon rakentamiseen saadut tuet

Kyseisessä kohdassa on verkon rakentamiseen saadut tuet ilmaistu liian yleispiirteisesti. Asiassa nimeltä mainitut, EU ja Suomen valtio, ovat selkeästi määritelty. Sen sijaan jatkoilmaisu ”jokin taho osallistuu verkonhaltijan rakentamiskustannuksiin” on epämääräinen ja irrallaan todellisesta verkkotoiminnasta. Vain mainittujen tahojen tuki on muodoltaan ns. ”oikeaa tukea”. Muiden tahojen ”tuki” ei ole tukea vaan kustannusten korvausta verkonhaltijan tilauksesta tai yhteistointasopimuksella suorittamista toimenpiteistä.

Kaikkien muiden tahojen verkonhaltijalle maksamat maksut verkkojen tilatuista muutoksista tai yhteisrakentamisesta eivät ole tukea, vaan kyse on aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta. (Tarkennuksena vielä, ettei verkkotoiminnassa ole yhteiskäyttöjohtoja joitain alueverkon 110 kV kaksoispylväslinjoja lukuun ottamatta. Samassa työkohteessa tapahtuvaa yhteisrakentamista, joka on lakisääteinen velvoite, tapahtuu sen sijaan jonkin verran.) Tämänkaltaiset maksut ovat joko todellisten lisäkustannusten korvaamista tai siirtotapauksissa poistuvan verkon arvon mukaista korvausta. Ne eivät siis lisää verkonhaltijan verkkopääomaa vastikkeettomasti, vaan maksaja saa aina jonkin vastineen maksulleen. Ehdotamme, että saatujen tukien määräytyminen rajataan vain ja ainoastaan kahteen mainittuun viranomaistahoon. Missään tapauksessa esimerkiksi kaavoituksen, liikenneväylien tai muun rakentamisen vuoksi tai liittyvien omista tarpeistaan johtuvien verkkojen tilattujen siirtojen tai yhteisrakentamisessa tapahtuvien rakennuskustannusten jakamista ei saa tulkita tueksi verkon rakentamiselle.

Tueksi hyväksytyjen verkkokohteiden osalta virasto asettaa jälleen uuden veloitteen verkonhaltijoille ylläpitää erikoistietoa järjestelmässään. Lisäksi määrätään ilmoitettavaksi saatujen tukien määrä verkkokomponenttikohteisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa tuen ilmoittamista jokainen kaapeliosuus, jakokaappi, muuntamo, muuntaja, pylväs jne. erikseen. Tämä lienee mahdotonta suorittaa. Vaadittua ilmoittamisen mallia on syytä miettiä uudelleen. Yksinkertaisinta olisi, että VATI:ssa olisi näille komponenteille oma osionsa, jonne voisi määrät ilmoittaa ikätiedon ollessa automaattisesti pitoajan pituinen. Muuta erillistä ilmoittamista ei tarvittaisi.

Virasto edellyttää tuettujen verkkojen ilmoittamista ja komponenttimäärien selvittämistä viimeiseltä 50 vuodelta, joka ei liene mitenkään järkiperaistä. Kymmenen

31.3.2023

vuotta takautuvasti kohteet todennäköisesti ovat selvitettävissä. Ehdotamme, että tuetut kohteet on ilmoitettava vuonna 2014 ja sen jälkeen rakennetuista kohteista.

Sivun 30 lopussa on verkko-omaisuuteen kuulumattomat komponentit kohdassa maininta, ettei omaisuuteen kuulu komponentit, jotka eivät ole aiheuttaneet verkonhaltijalle hankintakustannuksia. Tämä maininta tulisi tarkentaa suhteessa verkonrakentamiseen saatuihin tukiin.

10. Suurjännitteisen jakeluverkon erityispiirteet

Kohdassa annetaan edellytykset 1.9.2013 jälkeen rakennettujen suurjänniteverkkojen osalta. Vastaavat tiedot tulisi esittää myös raja-aikaa aikaisemmin rakennettujen verkkojen osalta. Verkkokomponentin kuulumista tai kuulumattomuutta verkko-omaisuuteen ei voi jättää viraston harkinnanvaraisen tapauskohdaisen päätöksen varaan.

Liittämiskohta suurjännitteisessä jakeluverkossa määriteltiin uusiksi käsityksemme mukaan ensi kertaa vuoden 2020 liittymismenettelyissä. Ennen kyseistä ajankohtaa rakennettujen verkonhaltijan omistamien suurjännitteisten jakeluverkkojen tulisi automaattisesti sisältyä verkko-omaisuuteen normaalilla tavalla eikä niiden nykikäytännöstä poikkeavuutta tule erikseen asettaa raportoitavaksi. 1.7. 2020 jälkeen rakennettujen osalta voitaisiin uutta tulkintaa soveltaa esitettyjen selkeiden määrittelyperusteiden avulla.

Kohdassa virasto ottaa kantaa verkon kustannustehokkaaseen reittiin. Suuntaviivoissa esitetyt perusteet muiden asiakkaiden ”verkostomassan” minimoimisesta ovat ymmärrettävät, MUTTA liittymismenettelyjen määritykset, joihin suuntaviivat perustuvat, ohjaavat kaikki 110 kV liittynät tapahtuvaksi säteittäisinä ja mahdollisesti pitkienkin liittymisjohtojen rakentamista. Tämä on selvästi vastakkainen sähkömarkkinalain pyrkimykselle lisätä sähköverkon yleistä toimitusvarmuutta. Mitä lyhyempiä ovat liittymisjohdot verkonhaltijan rengasmaiseen runkoverkkoon, sitä parempi on toimitusvarmuus.

Ehdotammekin liittymismenettelyjen uudelleen määrittystä tapauksissa, joissa suurjännitteiseen jakeluverkkoon liittyminen voidaan suorittaa verkonhaltijan rengasmaiseen runkoverkkoon liittymisjohtojen pituus minimoiden, vaikka se vaatisi myös verkonhaltijan verkon muutoksia. Liittyjä voisi osallistua verkonhaltijan kustannuksiin säteittäisen verkon liittymismaksun määrällä, mutta toteutus olisi kuitenkin rengasverkkomainen.

11. Kirjanpidon investointien ja kulujen yhdenmukainen kohtelu

Suuntaviivoista on poistettu kyseisestä kohdasta purkukustannusten sisällyttäminen oikaistuun taseeseen. Menettely on vahvasti ristiriidassa verkon rakentamisessa tarpeellisten investointisuoritteiden logiikan kanssa. Vanhentuvan tai muista syistä purettavan verkon purkukustannukset ovat erottamaton osa verkon elinkaarta ja näin muodoin osa verkkoinvestointia. Uusia verkkoja samalle paikalle ei yleensä, erityisesti tiheässä kaupunkiympäristössä, voi samalle paikalle rakentaa ilman jonkinlaisia olevan verkon purkutoimenpiteitä. Kyse on siis vakio- luonteisesta investointikustannuksesta osana verkkotoimintaa.

31.3.2023

Kun verkkokomponenttien yksikköhintoja muodostettaessa purkukustannuksia ei ole hyväksytty yksikköhintoihin sisällytettäväksi, on purkukustannukset saatava jollain muulla tavalla huomioitua verkon arvossa. Tähän asti käytetty menettely on huomionnut asian.

Ehdotamme nykyisen menettelyn jatkamista tai jotain muuta vaihtoehtoista menettelyä, jolla purkukustannukset sisällytetään verkon komponenttien arvoihin. Purkukustannukset ovat nimenomaan verkon rakentamiseen liittyvää investointiluonteista toimintaa, eikä niillä ole verkkotoiminnan kopex-kulujen kanssa yhtäläisyyksiä. Purkukustannusten lukeminen kulupuolen kustannuksiksi on väärää kohdistusta.

12. Verkkotoimintaan kuulumattomat kustannukset

Kohdassa verkkotoimintaan kuulumattomiksi kustannuksiksi luetaan *komponenttien sijoittamiskorvaukset*. Mielestämme komponenttien sijoittamisesta yksityisen kiinteistön alueelle maksettavat korvaukset ovat nimenomaista verkkotoimintaan sisältyvää kustannusta ja niille verkonhaltija saa merkittävää vastiketta. Sijoittamiskorvaukset ovat ehdoton edellytys verkkotoiminnan harjoittamiselle ja niiden vastineeksi verkonhaltija saa verkon pitoajan pituisen käyttöoikeuden yksityisen kiinteistön tilaan tai alueeseen. Ehdotamme kyseisen maininnan poistamista suuntaviivoista.

13. Keskeytyskustannukset

Jakeluverkonhaltijoiden, asiakkaiden ja viranomaisen yhteisenä tavoitteena on kokonaistaloudellisesti optimaalisen toimitusvarmuuden saavuttaminen. Keskeytyksistä aiheutuneen haitan laskennassa on oleellista laskea mahdollisimman tarkasti todellinen keskeytyksestä aiheutuva haitta, jotta sen ehkäisemiseen tähtäävät toimenpiteet olisivat pääsääntöisesti oikeasuhtaisia ja oikein ajoitettuja.

Neljännelle valvontajaksolle asti keskeytyslaskennassa on huomioitu vain keskijänniteverkossa syntyneet keskeytykset ja tämä laajuus on kattanut käytännössä valtaosan asiakkaiden kokemista sähkönjakelun keskeytyksistä, mutta viidennellä valvontajaksolla mukaan tarkasteluun on tullut myös suurjänniteverkon keskeytykset. Nyt suuntaviivoissa on esitetty myös pienjänniteverkon keskeytykset lisättäväksi.

Laatukannustimen tavoitteiden kannalta ongelmallisia ja keskeytyskustannusten laskennan kannalta tulkinnanvaraisia tilanteita syntyy etenkin suurjännitteisen jakeluverkon keskeytyksissä, mutta myös alemmilla jännitetasoilla sekä tietyissä suurjännitteisen jakeluverkon vikakeskeytyksissä.

Keskijänniteverkon vika- ja suunnitelluissa keskeytyksissä tyypillisessä tilanteessa sähkönkäyttäjältä puuttuu verkkopalvelu kokonaan vian tai huollon takia eikä tulkinnanvaraa ole. Tyypillisesti yksittäiset viat saadaan korjattua tai erotettua ja sähkönjakelu palautettua kohtuullisessa ajassa ja keskeytysaika on yksiselitteisesti laskettavissa ja ilmoitettavissa. Suurjännitteisessä jakeluverkossa liittyjällä on usein järjestetty varasyöttöyhteyksiä joko saman tai toisen jakeluverkonhaltijan verkosta ja varayhteyksien järjestäminen on joskus mainittu liittyjän velvollisuudeksi. Samaan aikaa suurjännitteisen jakeluverkon liittyjien vuosienenergia on usein hyvin suuri, jolloin suunniteltujen tai vikakeskeytysten aiheuttama

31.3.2023

laskennallinen keskeytyskustannus voi olla hyvin suuri. Joissain tilanteissa tämä koskee myös keskijänniteverkon liittymiä.

Jos sähkönjakelun keskeytys liittymispisteessä tulkitaan aina keskeytyskustannuksia synnyttäväksi keskeytykseksi johtaa tämä kokonaistaloudellisesti mielettömiin teknisiin ratkaisuihin, joissa uuden liittymän tapauksessa liittyjä tai vanhojen rakenteiden tapauksessa muut verkon asiakkaat joutuvat maksamaan liittymis- tai verkkopalvelumaksuissaan.

Esitämme, että keskeytyskustannusten laskennassa ohjeistetaan ilmoittamaan keskeytysajat niin, että:

- Suurjännitteisen jakeluverkon vikakeskeytyksissä huomioidaan muille jakeluverkonhaltijoille aiheutettujen keskeytysten tapauksissa vain loppuasiakkaalle aiheutuneet keskeytykset ja liittyjällä on velvollisuus järjestää korvausyhteys vikatilanteiden varalla. Keskeytys liittymispisteessä voi kestää useita päiviä, mutta sähkönjakelu loppuasiakkaalle saadaan järjestettyä varayhteyksillä.
- Suur- ja keskijännitteisen jakeluverkon suunnitelluissa keskeytyksissä liittymän kanssa yhteistoiminnassa sovitellut huoltokeskeytykset, joissa sekä liittyjä että suurjännitteisen jakeluverkon haltija suorittavat kunnossapito-ohjelman mukaisia huoltotoimenpiteitä laiteilleen ei aiheuta keskeytystä laatukannustimen kannalta.
- Suur- ja keskijänniteverkon liittyjillä tulee olla velvollisuus järjestää teknistaloudellisesti asianmukainen korvausyhteys saman jännitetason keskeytyksiä varten. Näiden jännitetasojen suunnitelluissa keskeytyksissä laatukannustimessa huomioidaan vain alemmille jännitetasoille liittyneiden asiakkaiden keskeytykset.
- Pienjänniteverkon keskeytykseksi huomioidaan yksinkertaisuuden vuoksi samanarvoisina sekä yksittäisten vaiheiden puutumiset, sekä nollaviat
- Pienjänniteverkon suunniteltuihin keskeytyksiin ei yksinkertaisuuden vuoksi ole tarpeen kirjata asiakkaan kanssa suoraan yhdessä sovittuja lyhyitä keskeytyksiä esimerkiksi liittymisjohdon kääntöä uuden verkon perään verkonrakennuksen yhteydessä, joiden välttäminen on mahdotonta.
- Pienjänniteverkon vikakeskeytys voidaan kirjata päättyneeksi, jos asiakkaan kanssa on yhdessä sovittu viankorjauksen siirtämisestä ajankohtaan, jolloin kohteessa on sähkönkäyttöä. Esimerkiksi tyhjillään oleva vapaa-ajan asunnon tai katuvalaistuksen syötön viankorjauksen ajoittaminen.

Turku Energia Sähköverkot Oy

Tomi Toivonen

Tomi Toivonen
Toimitusjohtaja